

Downloaded via the EU tax law app / web

62017CJ0002

EUROOPA KOHTU OTSUS (kümnes koda)

28. juuni 2018 (*1)

Eelotsusetaotlus – Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning Šveitsi Konföderatsiooni vaheline kokkulepe isikute vaba liikumise kohta – Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus – Määrus (EÜ) nr 883/2004 – XI lisa rubriigi „Hispaania“ punkt 2 – Vanaduspension – Arvutusmeetod – Teoreetiline suurus – Asjaomane sissemakse alus – Erikokkulepe – Sissemakse aluse valik – Riigisisised õigusnormid, mille kohaselt on töötaja kohustatud sissemakseid tegema miinimumalusel

Kohtuasjas C-2/17,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Tribunal Superior de Justicia de Galicia (Galicia kõrgeim kohus, Hispaania) 13. detsembri 2016. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 2. jaanuaril 2017, menetluses

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)

versus

Jesús Crespo Rey,

menetluses osales

Tesorería General de la Seguridad Social,

EUROOPA KOHUS (kümnes koda),

koosseisus: koja president E. Levits, kohtunikud M. Berger ja F. Biltgen (ettekandja),

kohtujurist: E. Tanchev,

kohtusekretär: ametnik L. Carrasco Marco,

arvestades kirjalikku menetlust ja 14. detsembri 2017. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

–

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS), esindajad: letrado A. R. Trillo García ja letrado A. Alvarez Moreno,

–

Hispaania valitsus, esindaja: V. Ester Casas,

–

Euroopa Komisjon, esindajad: S. Pardo Quintillán, D. Martin ja J. Tomkin,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1

Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrust (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise kohta (ELT 2004, L 166, lk 1; ELT eriväljaanne 05/05, lk 72), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 988/2009 (ELT 2009, L 284, lk 423) (edaspidi „määrus nr 883/2004“).

2

Taotlus on esitatud vaidluse raames ühelt poolt Instituto Nacional de la Seguridad Sociali (INSS) (Hispaania riiklik sotsiaalkindlustusamet) ning teiselt poolt Tesorería General de la Seguridad Sociali (Hispaania sotsiaalkindlustuskassa) ja Jesús Crespo Rey vahel viimase vanaduspensioni arvutamise üle.

Õiguslik raamistik

Isikute vaba liikumist käsitlev kokkulepe

3

Luksemburgis 21. juunil 1999 alla kirjutatud Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning Šveitsi Konföderatsiooni vaheline kokkulepe isikute vaba liikumise kohta (EÜT 2002, L 114, lk 6; ELT eriväljaanne 11/41, lk 89; edaspidi „isikute vaba liikumist käsitlev kokkulepe“) artikli 1 punktide a ja d kohaselt on kokkuleppe eesmärk anda Euroopa Liidu liikmesriikide ja Šveitsi kodanikele õigus siseneda kokkuleppeosaliste territooriumidele, seal elada, saada palgatööd või tegutseda füüsilisest isikust ettevõtjana ning jääda kokkuleppeosaliste territooriumile ja võimaldada kodanikega samaväärseid elamis-, tööhõive- ja töötingimusi.

4

Kokkuleppe artikkel 2 sätestab, et kokkuleppe I, II ja III lisa sätete kohaldamise tulemusena ja nende kohaselt ei diskrimineerita kokkuleppeosalise territooriumil seaduslikult elavaid teise kokkuleppeosalise kodanikke nende kodakondsuse alusel.

5

Kokkuleppe artikkel 8 sätestab:

„Kokkuleppeosalised näevad II lisa kohaselt ette sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise eelkõige järgmistel eesmärkidel:

a)

võrdne kohtlemine;

b)

kohaldatavate õigusaktide kindlaksmääramine;

c)

kõigi eri riikide õigusaktide kohaselt arvessevõetavate perioodide kokkuliitmine, et omandada ja säilitada õigus saada toetust ja arvutada toetuse suurus;

d)

hüvitiste maksmine kokkuleppeosaliste territooriumil elavatele isikutele;

e)

asutuste ja institutsioonide vastastikuse haldusabi ja koostöö toetamine.“

6

Isikute vaba liikumist käsitleva kokkuleppe I lisa artikli 9 „Võrdne kohtlemine“ lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Töötajat, kes on kokkuleppeosalise kodanik, ei tohi teise kokkuleppeosalise territooriumil tema kodakondsuse tõttu kohelda ükskõik milliste tööhõive- ja töötingimuste suhtes teisiti kui selle riigi kodanikest töötajaid, eelkõige seoses töötasu, vallandamise, töötuks jäämise puhul tööle ennistamise või uue töökoha andmisega.

2. Töötajal ja tema käesoleva lisa artiklis 3 nimetatud pereliikmetel on samad maksu- ja sotsiaalsoodustused kui vastuvõtjariigi kodanikest töötajatel ja nende pereliikmetel.“

7

Isikute vaba liikumist käsitleva kokkuleppe II lisa „Sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimine“ muudeti kokkuleppega loodud ühiskomitee 31. märtsi 2012. aasta otsuse nr 1/2012 (ELT 2012, L 103, lk 51) lisaga.

8

Otsuse nr 1/2012 lisaga muudetud isikute vaba liikumist käsitleva kokkuleppe II lisa artikli 1 kohaselt:

„1. Kokkuleppeosalised lepivad kokku, et sotsiaalkindlustusskeemide kooskõlastamisel kohaldavad nad omavahel Euroopa Liidu õigusakte, millele on käesoleva lisa A jaos viidatud, vastavalt samas jaos tehtud muudatustele, või kõnealuste õigusaktidega samaväärseid eeskirju.

2. Käesoleva lisa A jaos esinev mõiste „liikmesriik (liikmesriigid)“ hõlmab lisaks asjaomaste Euroopa Liidu õigusaktide reguleerimisalasse kuuluvatele riikidele ka Šveitsi.“

9

Isikute vaba liikumist käsitleva kokkuleppe II lisa muudetud redaktsiooni A jaos on loetletud „õigusaktid, millele on [...] viidatud“, mille hulgas on ka määrus nr 833/2004.

Määruse nr 883/2004 artikli 52 „Hüvitiste määramine“, mis kuulub määruse 3. jakku erisätete kohta, mis on kohaldatavad hüvitiste eri kategooriatele, ja täpsemalt V peatükki „vanadus ja toitjakaotuspensionid“, lõikes 1 on ette nähtud:

„Pädev asutus arvutab makstava hüvitise suuruse:

a)

kohaldatavate õigusaktide alusel üksnes siis, kui hüvitiste määramise tingimused on täidetud ainult siseriiklike õigusaktide alusel (sõltumatu hüvitis);

b)

arvutades teoreetilise suuruse ja sellest tuleneva tegeliku suuruse (pro rata hüvitis) järgmiselt:

i)

hüvitise teoreetiline suurus võrdub hüvitisega, mida asjaomane isik võiks taotleda, kui kõik kindlustus- ja/või elamisperioodid, mis on täitunud teiste liikmesriikide õigusaktide alusel, oleksid täitunud hüvitise määramise kuupäeval kohaldatavate õigusaktide alusel. Kui kõnealuste õigusaktide kohaselt ei sõltu hüvitise suurus täitunud perioodidest, loetakse selline hüvitise suurus käesolevas punktis osutatud teoreetiliseks suuruseks.

ii)

pädev asutus määrab seejärel kindlaks pro rata hüvitise tegeliku suuruse, korrutades teoreetilist suurust tema poolt kohaldatavate õigusaktide alusel enne riski materialiseerumist täitunud perioodide kestuse ja kõikide asjaomaste liikmesriikide õigusaktide alusel enne riski materialiseerumist täitunud perioodide kogukestuse suhtega.“

Samuti V peatükis sisalduvas määruse artiklis 56 „Hüvitiste arvutamise lisasätted“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Artikli 52 lõike 1 punktis b osutatud teoreetilise ja pro rata suuruse arvutamisel kohaldatakse järgmisi eeskirju:

[...]

c)

kui liikmesriigi õigusaktides on sätestatud, et hüvitised tuleb arvutada tulu, sissemaksete, sissemaksebaasi, juurdekasvu, sissetuleku, muude summade või neist enama kui ühe kombinatsiooni (keskmiste, proportsionaalsete, püsi- või krediteeritud summade) alusel, toimib pädev asutus järgmiselt:

i)

määrab hüvitiste arvutusbaasi üksnes kooskõlas tema poolt kohaldatavate õigusaktidega täitunud

kindlustusperioodide alusel;

ii)

kasutab vastavalt teiste liikmesriikide õigusaktidele täitunud kindlustus- ja/või elamisperioodidega kooskõlas arvutatava summa määramisel samu tegureid, mis on määratletud või registreeritud tema poolt kohaldatavate õigusaktide alusel täitunud kindlustusperioodide puhul;

asjaomase liikmesriigi puhul vajaduse korral XI lisas sätestatud korras.

[...]"

12

Määruse XI lisa „Erisätted liikmesriikide õigusaktide kohaldamiseks“ eesmärk on arvesse võtta liikmesriikide sotsiaalkindlustuse eri süsteemide eripärasid, et lihtsustada sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise eeskirju. Määruse nr 988/2009 põhjendusest 3 nähtub, et mitmed liikmesriigid tegid ettepanekuid oma sotsiaalkindlustuse õigusaktide kohaldamist käsitlevate kirjete lisamiseks kõnealusesse lisasse ning andsid Euroopa Komisjonile oma õigusaktide ja süsteemide kohta õiguslikke ning praktilisi selgitusi.

13

Määruse nr 883/2004 XI lisa rubriigi „Hispaania“ punktis 2 on märgitud:

„a)

Vastavalt määruse artikli 56 lõike 1 punktile c arvutatakse Hispaania hüvitise teoreetiline suurus kindlustatu tegelike sissemaksete põhjal aastate jooksul, mis vahetult eelnesid Hispaania sotsiaalkindlustusele viimase sissemakse tasumisele. Kui pensioni põhisumma arvutamisel tuleb arvesse võtta teiste liikmesriikide õigusaktide kohaselt täitunud kindlustus- ja/või elamisperioode, siis kasutatakse eelnimetatud perioodide osas neile vaatlusperioodidele ajaliselt võimalikult lähedalseisvaid Hispaania sissemakseid, tarbijahinnaindeksi arengut arvestades.

b)

saadud pensionisummat suurendatakse suurendamiste ja ümberhindamiste summa võrra, mida arvutatakse samaliigiliste pensionide puhul iga järgneva aasta eest.“

Hispaania õigus

Sotsiaalkindlustuse üldseadus

14

Põhikohtuasjas *ratione temporis* kohaldatava kuninga 20. juuni 1994. aasta seadusandliku dekreediga 1/1994 (Real Decreto Legislativo 1/1994), millega kiidetakse heaks sotsiaalkindlustuse üldseaduse (Ley General de la Seguridad Social) kodifitseeritud tekst (BOE nr 154, 29.6.1994, lk 20568), artiklis 162 on ette nähtud vanaduspensioni põhisumma arvutamise viis sissemaksetest rahastatavas süsteemis.

15

Sotsiaalkindlustuse üldseaduse 5. üleminekusätte „Üleminekusätted vanaduspensioni põhisumma kohta“ lõike a esimeses lauses on märgitud, et „alates 1. jaanuarist 2013 arvutatakse

vanaduspensioni põhisumma enne kindlustusjuhtumi toimumisele eelnenud kuule vahetult eelneva 192 kuu jooksul tehtud sissemaksete jagamisel 224-ga“.

2003. aasta ministri määrus

16

Ministri 13. oktoobri 2003. aasta määruses TAS/2865/2003 (orden TAS/2865/2003) (BOE nr 250, 18.10.2003, edaspidi „ministri 2003. aasta määrus“) on ette nähtud tingimused, mille kohaselt saab Hispaania sotsiaalkindlustussüsteemiga liituda erikokkuleppe sõlmimise teel.

17

Ministri 2003. aasta määruse artiklis 2 on määratletud isikud, kes üldjuhul saavad erikokkuleppe sõlmida. Tegemist on peamiselt töötajatega, kellel ei ole sotsiaalkindlustust.

18

Ministri määruse artiklis 6 on määratletud sissemakse alus, mis on kohaldatav erikokkuleppe sõlminud isikutele, kes kokkuleppe sõlmimise ajal võivad valida järgmiste erinevate igakuiste sissemaksete aluste vahel:

–

asjaomase isiku kutsekategoriale vastava sissemakserühma harilike riskide maksimumalus või maksimumalus süsteemis, kuhu ta kuulub, teatavatel tingimustel;

–

sissemakse alus, mis saadakse teatud perioodil sissemaksete tegemisel kasutatavate harilike riskide alussummade jagamisel kaheteistkümnegaga;

–

füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustuse erisüsteemis erikokkuleppe jõustumise ajal kehtiv miinimumalus;

–

sissemakse alus, mis jääb eelmise kolme võimaluse alusel kindlaks määratud sissemakse vahele.

19

Ministri 2003. aasta määruse II peatükk „Erikokkuleppe üksikasjalikud eeskirjad“ sisaldab 3. jagu, millesse on koondatud sätted erikokkulepete kohta, mis on kohaldatavad välisriigis töötavatele Hispaania kodanikele ja nende lastele ning Hispaanias elavatele välisriigi sotsiaalkindlustussüsteemis kindlustatud isikutele.

20

Ministri 2003. aasta määruse artikliga 15, mis sisaldub selles 3. jaos, reguleeritakse seega „erikokkulepet välismaal töötavate Hispaaniast väljarännanute ja nende laste jaoks“ (edaspidi „erikokkulepe“). Selle artikli lõikes 1 on ette nähtud, et sellise kokkuleppe võivad sõlmida „Hispaaniast väljarännanud ja nende Hispaania kodanikest lapsed, olenemata sellest, kas neil on Hispaania sotsiaalkindlustus, millises riigis nad töötavad ja sellest, kas see riik on Hispaania

Kuningriigiga allkirjastanud sotsiaalkindlustusalase kokkuleppe või lepingu“ ning „Hispaaniast väljarännanud ja nende Hispaania kodanikest lapsed, olenemata riigist, kus nad töötavad, Hispaania territooriumile naasmise ajal, tingimusel et nad ei kuulu kohustuslikus korras avalikku sotsiaalkaitstesüsteemi alla Hispaanias“.

21

Selle artikli lõikes 4 on sätestatud muu hulgas:

„Sissemakse igakuine alus selles erikokkuleppe korras on kõikidel juhtudel sissemakse miinimumalus, mis on kehtestatud sotsiaalkindlustuse üldsüsteemis [...]“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

22

J. Crespo Rey on Hispaania kodanik. Pärast seda, kui ta oli mitmel perioodil 1965. aasta augustist kuni 1980. aasta juunini teinud Hispaanias Hispaania sotsiaalkindlustuse üldsüsteemis kehtestatud miinimumalusest suuremaid sissemakseid, asus ta elama Šveitsi. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et ajavahemikus 1. maist 1984 kuni 30. novembrini 2007 tegi ta sissemakseid viimase riigi sotsiaalkindlustussüsteemi.

23

J. Crespo Rey sõlmis 1. detsembril 2007 Hispaania sotsiaalkindlustusasutusega erikokkuleppe (edaspidi „1. detsembri 2007. aasta erikokkulepe“), mille kohaselt tegi ta alates sellest kuupäevast kuni 1. jaanuarini 2014 sissemakseid, mille suurus arvutati Hispaania sotsiaalkindlustuse üldsüsteemis kehtestatud miinimumsissemakse alusel.

24

INSS-i 26. septembri 2014. aasta otsuse alusel määrati J. Crespo Reyle Hispaanias vanaduspension.

25

Selle pensioni arvutamisel võttis INSS sotsiaalkindlustuse üldseaduse 5. üleminekusätte alusel arvesse nende sissemaksete suurust, mida asjaomane isik tegi 192 kuu jooksul enne pensionile minekut, see tähendab ajavahemik 1. jaanuarist 1998 kuni 31. detsembrini 2013.

26

INSS samastas ajavahemiku 1. detsembrist 2007 kuni 31. detsembrini 2013, mille jooksul oli kohaldatav 1. detsembri 2007. aasta erikokkulepe, Hispaanias täitunud perioodiga. Ta kohaldas seega määruse nr 883/2004 XI lisa rubriigi „Hispaania“ punktis 2 ette nähtud korda ning võttis selle perioodi arvutuse aluseks sissemaksed, mida J. Crespo Rey oli teinud erikokkuleppe raames.

27

Ajavahemiku osas 1. jaanuarist 1998 kuni 30. novembrini 2007, mille jooksul J. Crespo Rey töötas Šveitsis enne erikokkuleppe sõlmimist, võttis INSS vastavalt määruse nr 883/2004 XI lisa rubriigi „Hispaania“ punktile 2 arvesse neile vaatlusperioodidele ajaliselt võimalikult lähedalseisvaid Hispaania sissemaksid. INSS leidis, et tegemist on 2007. aasta detsembri sissemaks alusega, mille alusel arvutati esimene miinimumsissemakse, mille J. Crespo Rey erikokkuleppe alusel tegi.

28

J. Crespo Rey esitas selle otsuse peale kaebuse Juzgado de lo Social no 1 de La Coruña (La Coruña töökohus nr 1, Hispaania), et vaidlustada INSSi poolt tema vanaduspensioni arvutus.

29

Kõnealune kohus rahuldab J. Crespo Rey kaebuse ning INSS esitas apellatsioonkaebuse Juzgado de lo Social no 1 de La Coruña (La Coruña töökohus nr 1) otsuse peale eelotsusetaotluse esitanud kohtule Tribunal Superior de Justicia de Galicia (Galicia kõrgeim kohus, Hispaania).

30

Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tekkinud küsimus, kas tema menetluses olevas asjas vaidluse all olevad õigusnormid on kooskõlas ELTL artikli 45 lõikega 1, kuna ministri 2003. aasta määruse artikli 15 kohaselt on võõrtöötaja esiteks kohustatud sissemaksid tegema miinimumalusel, ilma et tal oleks võimalik valida muu sissemaks alus, ning teiseks samastab INSS kokkuleppe kohaldamise perioodi Hispaanias täitunud perioodiga, mistõttu võetakse töötaja vanaduspensioni teoreetilise suuruse arvutamisel arvesse vaid selle kokkuleppe alusel tehtud miinimumsissemakseid, kuigi enne seda, kui ta kasutas oma õigust vabalt liikuda, tegi asjaomane töötaja Hispaanias miinimumalusest suuremaid sissemaksid.

31

Juhul kui Euroopa Kohus peaks leidma, et esineb selline vastuolu, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus veel selgitada, kas vastavalt ELTL artiklile 45 ja määruse nr 883/2004 XI lisa rubriigi „Hispaania“ punktile 2 tuleb võõrtöötaja vanaduspensioni teoreetilise suuruse arvutamisel arvesse võtta viimaseid sissemaksid, mida töötaja tegelikult Hispaanias tegi enne, kui ta kasutas oma õigust vabalt liikuda, see tähendab suurem alus kui see, mille alusel arvutati 1. detsembri 2007. aasta erikokkuleppe alusel töötaja tehtud sissemaksid.

32

Neil asjaoludel otsustas Tribunal Superior de Justicia de Galicia (Galicia kõrgeim kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1.

Kas määruse nr 883/2004 XI lisa rubriigi „Hispaania“ punkti 2 väljendi „neile vaatlusperioodidele ajaliselt võimalikult lähedalseisvad Hispaania sissemaksid“ alt on välistatud sissemaks alused, mis tulenevad Hispaania riigisiseste õigusnormide kohaldamisest, mille kohaselt riiki tagasi pöördunud võõrtöötaja, kelle viimased tegelikud sissemaksid Hispaanias olid miinimumalustest suuremad, võib ainult sõlmida sissemaks aluse miinimumtasemel hoidmise kokkuleppe, samas kui olukorras, kui ta oleks paikne töötaja, oleks tal olnud võimalus sama kokkuleppe sõlmida suurematel alustel [põhinevate sissemaksete] kohta?

2.

Kas juhul, kui vastus [esimesele küsimusele] on jaatav, on vastavalt määruse nr 883/2004 XI lisa rubriigi „Hispaania“ punktile 2 võõrtöötajale tekitatud kahju heastamiseks sobiv meede see, kui võtta arvesse tema viimaseid tegelikke Hispaanias tehtud sissemaksid, mis on nõuetekohaselt indekseeritud, ja lugeda sissemaksete säilitamise kokkuleppe alusel täidetud periood neutraalseks või vaheperioodiks?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Vastuvõetavus

33

Hispaania valitsus on seisukohal, et eelotsusetaotlus on vastuvõetamatu, kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus on asjaoludele, mida apellatsioonistmes ei käsitletud, andnud väär hinnangu; selle tulemusel palutakse tõlgendust, mis ei ole põhikohtuasja vaidluse faktiliste asjaoludega seotud.

34

Sellega seoses tuleb meenutada, et ELTL artikli 267 järgses menetluses, mis põhineb selgel liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu ülesannete eristamisel, on kohtuasja faktiliste asjaolude hindamine vaid liikmesriigi kohtu pädevuses. Samuti on üksnes asja menetleval ja selle lahendamise eest vastutaval liikmesriigi kohtul õigus iga konkreetse kohtuasja eripärasid arvestades hinnata nii eelotsuse vajalikkust asjas kohtuotsuse langetamiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Kui esitatud küsimused puudutavad liidu õiguse tõlgendamist, on Euroopa Kohus järelikult üldjuhul kohustatud otsuse langetama (vt eelkõige 10. veebruari 2011. aasta kohtuotsus Haribo Lakritzen Hans Riegel ja Österreichische Salinen, C?436/08 ja C?437/08, EU:C:2011:61, punkt 41, ja 22. oktoobri 2009. aasta kohtuotsus Zurita García ja Choque Cabrera, C?261/08 ja C?348/08, EU:C:2009:648, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).

35

Liikmesriigi kohtu esitatud eelotsusetaotluse saab Euroopa Kohus lükata tagasi vaid siis, kui on ilmne, et taotletud liidu õiguse tõlgendamine ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (vt 5. detsembri 2006. aasta kohtuotsus Cipolla jt, C?94/04 ja C?202/04, EU:C:2006:758, punkt 25, ning 22. septembri 2016. aasta kohtuotsus Breitsamer und Ulrich, C?113/15, EU:C:2016:718, punkt 33).

36

Eeldatavat asjakohasust ei kummuta pelgalt see, et üks põhikohtuasja pooltest vaidlustab teatavad asjaolud, mille hindamine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne ning millest sõltub põhikohtuasja vaidluse eseme määratlus (5. detsembri 2006. aasta kohtuotsus Cipolla jt, C?94/04 ja C?202/04, EU:C:2006:758, punkt 26, ning 22. septembri 2016. aasta kohtuotsus Breitsamer und Ulrich, C?113/15, EU:C:2016:718, punkt 34).

37

Käesolevas asjas väitsid Hispaania valitsus ja INSS Euroopa Kohtus, et vastavalt

eelotsusetaotluse esitanud kohtu märgitule jätkas J. Crespo Rey ajavahemikus 1. detsembrist 2007, mil ta sõlmis 1. detsembri 2007. aasta erikokkuleppe, kuni 31. detsembrini 2013, mil ta pensionile jäi, töötamist ja sissemaksete tegemist Šveitsis.

38

Ent küsimus, kas erikokkuleppe sõlmimise ajal oli J. Crespo Rey naasnud Hispaaniasse või jätkas töötamist ja sissemaksete tegemist Šveitsis, kuulub põhikohtuasja faktilisse raamistikku, mille kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne.

39

Neil asjaoludel tuleb Hispaania valitsuse esitatud vastuvõetamatuse vastuväide tagasi lükata.

Sisulised küsimused

40

Olgu meenutatud, et ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses on Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel poolelioleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades tuleb Euroopa Kohtul temale esitatud küsimused vajaduse korral ümber sõnastada. Nimelt on Euroopa Kohtu ülesanne tõlgendada kõiki liidu õiguse sätteid, mida liikmesriigi kohtud vajavad oma kohtuasjade lahendamiseks, isegi kui need kohtud ei ole selliseid sätteid Euroopa Kohtule esitatud küsimustes otseselt maininud (19. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Otero Ramos, C-531/15, EU:C:2017:789, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).

41

Järelikult vaatamata sellele, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on oma küsimustes formaalselt piirdunud ainult määruse nr 883/2004 XI lisa rubriigi „Hispaania“ punkti 2 tõlgenduse küsimisega, ei takista see asjaolu Euroopa Kohtul esitada liikmesriigi kohtule kõiki liidu õiguse tõlgendamise aspekte, mis võivad olla tarvilikud liikmesriigi kohtu menetluses oleva kohtuasja lahendamisel, olenemata sellest, kas liikmesriigi kohus neile oma küsimustes viitas või mitte. Sellega seoses on Euroopa Kohtu ülesanne tuletada liikmesriigi kohtu esitatud asjaolude kogumist ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendustest need liidu õiguse normid, mida on vaidluse eset silmas pidades vaja tõlgendada (vt analoogia alusel 19. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Otero Ramos, C-531/15, EU:C:2017:789, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).

42

Käesolevas asjas nähtub eelotsusetaotlusest, et eelotsusetaotluse esitanud kohus palub selgitada, kas põhikohtuasjas kõne all olevad riigisisised õigusnormid on kooskõlas ELTL artikliga 45, kuivõrd nende kohaselt on võõrtöötaja, kes on Hispaania sotsiaalkindlustusametusega sõlminud erikokkuleppe, kohustatud sissemakseid tegema miinimumalustel, mistõttu samastab pädev asutus tema vanaduspensioni arvutamisel vastavalt määruse nr 883/2004 XI lisa rubriigi „Hispaania“ punktis 2 selle kokkuleppega hõlmatud perioodi Hispaanias täitunud perioodiga ja võtab arvesse vaid sissemakseid, mille töötaja on teinud selle kokkuleppe alusel, kuigi töötaja on enne seda, kui ta kasutas oma õigust vabalt liikuda, Hispaanias sissemakseid teinud miinimumalustest suurematel alustel.

43

Kuid sellises olukorras nagu põhikohtuasjas, mis puudutab liikmesriigi kodanikust võõrtöötajat, kes

on teatud aja töötanud ja sissemakseid teinud Šveitsis, tuleb põhikohtuasjas kõne all olevaid riigisiseseid õigusnorme hinnata isikute vaba liikumist käsitleva kokkuleppe sätetest lähtuvalt.

44

Neid kaalutlusi arvestades tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusi, mida tuleb koos analüüsida, mõista selliselt, et ta palub sisuliselt selgitada, kas isikute vaba liikumist käsitlevat kokkulepet tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas ja mille kohaselt on võõrtöötaja, kes on selle liikmesriigi sotsiaalkindlustusasetusega sõlminud erikokkuleppe, kohustatud sissemakseid tegema miinimumalusel, mistõttu samastab selle liikmesriigi pädev asutus tema vanaduspensioni teoreetilise suuruse arvutamisel selle kokkuleppega hõlmatud perioodi samas liikmesriigis täitunud perioodiga ja võtab selle arvutamisel arvesse vaid sissemakseid, mille töötaja on teinud selle kokkuleppe alusel, kuigi töötaja on enne seda, kui ta kasutas oma õigust vabalt liikuda, selles liikmesriigis sissemakseid teinud miinimumalusest suurematel alustel, ning paikne töötaja, kes ei ole kasutanud oma õigust vabalt liikuda ja kes sellise kokkuleppe on sõlminud, võib sissemakseid teha miinimumalusest suurematel alustel.

Eelotsuse küsimuste analüüs

45

Sissejuhatuseks olgu märgitud, et määrus nr 883/2004 ei loo ühist sotsiaalkindlustussüsteemi, vaid lubab erinevate riiklike süsteemide olemasolu, ning määruse ainus eesmärk on tagada nende süsteemide kooskõlastamine. Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt säilitavad liikmesriigid seega pädevuse korraldada oma sotsiaalkindlustussüsteeme (vt eelkõige 21. veebruari 2013. aasta kohtuotsus Salgado González, C?282/11, EU:C:2013:86, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 7. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Zaniewicz-Dybeck, C?189/16, EU:C:2017:946, punkt 38).

46

Seega, kui liidu tasandil ei ole ühtlustamist toimunud, määratakse iga liikmesriigi õigusaktidega kindlaks muu hulgas tingimused, mis annavad õiguse hüvitisele (21. veebruari 2013. aasta kohtuotsus Salgado González, C?282/11, EU:C:2013:86, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 7. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Zaniewicz-Dybeck, C?189/16, EU:C:2017:946, punkt 39).

47

Liikmesriigid peavad selle pädevuse teostamisel siiski järgima liidu õigust, eelkõige Euroopa Liidu toimimise lepingu sätteid, mis käsitlevad kõigile liidu kodanikele tagatud vabadust liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil (21. veebruari 2013. aasta kohtuotsus Salgado González, C?282/11, EU:C:2013:86, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 7. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Zaniewicz-Dybeck, C?189/16, EU:C:2017:946, punkt 40).

48

Nagu nähtub isikute vaba liikumist käsitleva kokkuleppe preambulist, artiklist 1 ja artikli 16 lõikest 2, on selle kokkuleppe eesmärk sisse seada liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni kodanikele vaba liikumine kokkuleppeosaliste territooriumidel liidus kehtivate sätete alusel, milles toodud mõisteid tuleb tõlgendada kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga (19. novembri 2015. aasta kohtuotsus Bukovansky, C?241/14, EU:C:2015:766, punkt 40, ning 21. septembri 2016. aasta kohtuotsus

Radgen, C?478/15, EU:C:2016:705, punkt 36).

49

Seda konteksti arvestades tuleb märkida, et see eesmärk hõlmab kõnealuse kokkuleppe artikli 1 punktide a ja d kohaselt seda, et neile kodanikele antakse muu hulgas õigus siseneda kokkuleppeosaliste territooriumidele, seal elada, saada palgatööd ning neile tagatakse samasugused elu- ja töötingimused kui kokkuleppeosaliste oma kodanikele (21. septembri 2016. aasta kohtuotsus Radgen, C?478/15, EU:C:2016:705, punkt 37).

50

Nii on isikute vaba liikumist käsitleva kokkuleppe artikli 8 punktis a täpsustatud, et kokkuleppeosalised näevad II lisa kohaselt ette sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise võrdse kohtlemise tagamise eesmärgil.

51

Isikute vaba liikumist käsitleva kokkuleppe I lisa artikliga 9 „Võrdne kohtlemine“ tagatakse selle kokkuleppe artiklis 2 sätestatud diskrimineerimiskeelu põhimõtte rakendamine seoses töötajate vaba liikumisega (19. novembri 2015. aasta kohtuotsus Bukovansky, C?241/14, EU:C:2015:766, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 21. septembri 2016. aasta kohtuotsus Radgen, C?478/15, EU:C:2016:705, punkt 40).

52

Seoses põhikohtuasjaga tuleb märkida, et näib – seda tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul kontrollida –, et J. Crespo Rey kasutas oma õigust vabalt liikuda, töötades Šveitsi territooriumil. Järelikult kuulub ta isikute vaba liikumist käsitleva kokkuleppe kohaldamisalasse ning võib seega sellele kokkuleppele tugineda oma päritoluriigi vastu.

53

Käesolevas asjas on oluline märkida, et J. Crespo Rey vanaduspensioni arvutamise vaatlusperiood on sotsiaalkindlustuse üldseaduse 5. üleminekusätte kohaselt ajavahemik 1. jaanuarist 1998 kuni 31. detsembrini 2013.

54

Käesoleva kohtuotsuse punktis 23 esitatud asjaolude ülevaatest ilmneb, et J. Crespo Rey sõlmis 1. detsembri 2007. aasta erikokkuleppe, mille kohaselt ta tegi sissemaksed miinimumalusel kuni 31. detsembrini 2013.

55

Põhikohtuasjas võttis INSS selle tagajärjel, et J. Crespo Rey sõlmis 1. detsembri 2007. aasta erikokkuleppe, tema vanaduspensioni teoreetilise suuruse arvutamisel aluseks sissemaksed miinimumaluse.

56

Seega võttis INSS selle perioodi asjaomase sissemaksed aluse kindlaksmääramiseks vastavalt määruse nr 883/2004 XI lisa rubriigi „Hispaania“ punktile 2 arvesse tegelikke sissemaksed, mida J. Crespo Rey tegi viimase sotsiaalkindlustuse sissemaksed tegemisele vahetult eelnevatel

aastatel, see tähendab miinimumsissemakseid, mida viimane tegi 1. detsembri 2007. aasta erikokkuleppe alusel.

57

Mis puudutab ajavahemikku 1. jaanuarist 1998 kuni 30. novembrini 2007, mille jooksul J. Crespo Rey töötas Šveitsis, kuid ei olnud veel seda kokkulepet sõlminud, võttis INSS vastavalt määruse nr 883/2004 XI lisa rubriigi „Hispaania“ punktile 2 arvesse vaatlusperioodidele ajaliselt võimalikult lähedalseisvaid Hispaania sissemaid. INSS oli selles küsimuses seisukohal, et see oli 2007. aasta detsembri sissemaid alus, see tähendab käesolevas asjas taas sissemaid miinimumalus, mille alusel J. Crespo Rey kokkuleppe raames sissemaid tegi.

58

Järelikult selle tulemusel, et INSS samastas 1. detsembri 2007. aasta erikokkuleppega hõlmatud perioodi Hispaanias töötatud ajaga, võeti J. Crespo Rey vanaduspensioni teoreetilise suuruse arvutamisel arvesse ainult sissemaid alust, mille alusel ta erikokkuleppe raames sissemaid tegi.

59

Selles suhtes olgu märgitud, et eelotsusetaotlusest nähtub, et enne, kui J. Crespo Rey kasutas oma õigust vabalt liikuda ja sõlmis 1. detsembri 2007. aasta erikokkuleppe, tegi ta Hispaania sotsiaalkindlustussüsteemi kokkuleppe alusel kohaldatavast miinimumalusest suuremaid sissemaid.

60

Ent ministri 2003. aasta määruse artikli 15 lõike 4 kohaselt ei saa võõrtöötaja erikokkuleppe alusel jätkata vabalt sissemaidsete tegemist suurematel alustel, kuna nende sissemaidsete suurus määratakse sellise kokkuleppe raames tingimata kindlaks Hispaania sotsiaalkindlustuse üldsüsteemi kehtestatud sissemaidsete miinimumalusel.

61

Järelikult juhul, nagu põhikohtuasjas, kui võõrtöötaja on enne seda, kui ta kasutas oma õigust vabalt liikuda ja sõlmis erikokkuleppe, kõnealuse liikmesriigi sotsiaalkindlustusse teinud miinimumalusest suuremaid sissemaidsete, ei vasta sissemaidsete, mida töötaja teeb tema sõlmitud erikokkuleppe alusel, sissemaidsetele, mida ta oleks teinud siis, kui ta oleks samadel tingimustel tegevust jätkanud kõnealuses liikmesriigis.

62

Veel tuleb toonitada, et INSS ja Hispaania valitsus möönsid oma kirjalikes seisukohtades ja Euroopa Kohtu istungil, et põhikohtuasjas kõne all olevad riigisisised õigusnormid ei näe sellist kohustust ette paiksetele töötajatele, kes ei ole kasutanud oma õigust vabalt liikuda ja kes töötasid kogu kutsetegevuse jooksul Hispaanias. Nimelt on nendel võimalik teha miinimumalusest suuremaid sissemaidsete.

63

Järelikult, kuna põhikohtuasjas kõne all olevad riigisisised õigusnormid kohustavad võõrtöötajaid, kes on sõlminud erikokkuleppe, tegema sissemaidsete, mis on arvutatud sissemaidsete miinimumalusel, siis põhjustavad need erineva kohtlemise, mis seab võõrtöötajad võrreldes

paiksete töötajatega, kes töötasid kogu oma kutsetegevuse jooksul kõnealuses liikmesriigis, ebasoodsamasse olukorda.

64

INSS ja Hispaania valitsus väidavad sellega seoses, et erikokkuleppe eesmärk on võimaldada võõrtöötajal vältida, et tema Hispaania vanaduspensioni suurus vähendatakse seetõttu, et ta kasutas oma õigust vabalt liikuda.

65

Tuleb aga tõdeda, et sellises olukorras nagu põhikohtuasjas võib võõrtöötajal, kes on sõlminud erikokkuleppe, tegelikkuses vanaduspensioni suurus märkimisväärselt väheneda, kuna nagu tõdetud käesoleva kohtuotsuse punktis 59, võetakse selle pensioni teoreetilise suuruse arvutamisel arvesse vaid sissemaksid, mille töötaja on teinud kokkuleppe alusel, see tähendab sissemaksid, mis on arvutatud vastavalt sissemaks miinimumalusele.

66

Olgu lisatud, et see ei oleks nii, kui võõrtöötaja oleks pärast vabalt liikumise õiguse kasutamist sissemaksid teinud ainult teises liikmesriigis, ilma erikokkulepet sõlmimata.

67

Nimelt on määruse nr 883/2004 XI lisa rubriigi „Hispaania“ punktis 2 ette nähtud, et võõrtöötaja pensioni põhisumma arvutamisel tuleb arvesse võtta teistes liikmesriikides täitunud perioodide osas „neile arvestusperioodidele ajaliselt võimalikult lähedalseisvaid Hispaania sissemaksid“.

68

Seega sellises olukorras nagu põhikohtuasjas, kus asjaomane töötaja tegi enne seda, kui ta kasutas oma õigust vabalt liikuda, sissemaksid asjaomase liikmesriigi sotsiaalkindlustusse miinimumalusest suurematel alustel, on tema vanaduspensioni suuruse arvutamisel asjakohane sissemaks alus selles liikmesriigis töötaja tehtud viimane sissemaks, see tähendab suurem sissemaks alus kui erikokkuleppes ette nähtud sissemaks miinimumalus.

69

Järelikult seavad sellised riigisisised õigusnormid nagu põhikohtuasjas, mille kohaselt on võõrtöötaja, kes sõlmis kõnealuse liikmesriigi sotsiaalkindlustusasutusega erikokkuleppe, kohustatud tegema sissemaksid miinimumalusel, seda isegi juhul, kui töötaja tegi enne vaba liikumise õiguse kasutamist selles riigis miinimumalusest suuremaid sissemaksid, millest tulenevalt samastab kõnealuse liikmesriigi pädev asutus töötaja vanaduspensioni teoreetilise suuruse arvutamisel kokkuleppega hõlmatud perioodi tema territooriumil täitunud perioodiga ja võtab pensioni arvutamisel arvesse vaid selle kokkuleppe alusel töötaja tehtud miinimumsissemakseid, sellise töötaja ebasoodsamasse olukorda võrreldes nendega, kes töötanud kogu kutsetegevuse jooksul asjasse puutuvast liikmesriigis.

70

Kuivõrd eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tekkinud küsimus, millised järeldused ta peab tegema riigisiseste õigusnormide võimalikust vastuolust liidu õigusega, siis olgu meenutatud, et kooskõlalise tõlgendamise põhimõtte eeldab, et liikmesriigi kohus teeb kõik, mis on tema pädevuses, arvestades riigisisest õigust tervikuna ning kasutades riigisiseses õiguses tunnustatud

tõlgendusmeetodeid, et tagada liidu õiguse täieulatuslik rakendamine ja saavutada selle eesmärgiga kooskõlas olev tulemus (13. juuli 2016. aasta kohtuotsus Pöpperl, C?187/15, EU:C:2016:550, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).

71

Samas on riigisisese õiguse kooskõlalise tõlgendamise põhimõttel teatavad piirid. Nii piiravad liikmesriigi kohtu kohustust – tugineda asjakohaste riigisiseste õigusnormide tõlgendamisel ja kohaldamisel liidu õigusele – õiguse üldpõhimõtted ning kooskõlalise tõlgendamise põhimõte ei või olla aluseks riigisisese õiguse contra legem tõlgendamisele (13. juuli 2016. aasta kohtuotsus Pöpperl, C?187/15, EU:C:2016:550, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).

72

Juhul kui kooskõlaline tõlgendamine ei ole võimalik, peab liikmesriigi kohus kohaldama liidu õigust tervikuna ja kaitsma õigusi, mis see isikutele annab, ning jätma vajaduse korral kohaldamata iga normi, mille kohaldamine annaks kohtuasja asjaoludel tulemuse, mis on vastuolus liidu õigusega (13. juuli 2016. aasta kohtuotsus Pöpperl, C?187/15, EU:C:2016:550, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika).

73

Kui riigisisene õigus näeb liidu õigust rikkudes ette eri isikurühmade erineva kohtlemise, tuleb ebasoodsamas olukorras olevaid isikuid kohelda samamoodi ja anda neile samad eelised, mis on ülejäänud isikutel. Liidu õiguse nõuetekohaselt rakendamata jätmise korral on soodustatud isikutele kohaldatav kord ainus süsteem, millele saab õiguspäraselt tugineda (13. juuli 2016. aasta kohtuotsus Pöpperl, C?187/15, EU:C:2016:550, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika).

74

Nagu nähtub eelotsusetaotlusest ja nagu juba märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 63, on paiksetel töötajatel, kes on sõlminud erikokkuleppe, õigus teha sissemaksid miinimumalusest suurematel alustel. See õiguslik raamistik on seega see süsteem, millele saab õiguspäraselt tugineda.

75

Mõistagi tuleb vaidlust lahendaval kohtul kindlaks teha, millised on riigisiseses õiguses sobivaimad vahendid võõrtöötajate ja paiksete töötajate võrdse kohtlemise saavutamiseks. Olgu sellega seoses siiski toonitatud, et see eesmärk on a priori saavutatav nii, et selline õigus antakse ka võõrtöötajatele, kes on sõlminud erikokkuleppe, ning neil võimaldatakse teha tagantjärgi sissemaksid miinimumalusest suurematel alustel ja sellest tulenevalt nõuda vanaduspensionioigusi nendel uutel alustel.

76

Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimustele vastata, et isikute vaba liikumist käsitlevat kokkulepet tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas ja mille kohaselt on võõrtöötaja, kes on sõlminud kõnealuse liikmesriigi sotsiaalkindlustusasetusega erikokkuleppe, kohustatud sissemaksid tegema miinimumalusel, mistõttu samastab selle liikmesriigi pädev asutus tema vanaduspensioniteoreetilise suuruse arvutamisel selle kokkuleppega hõlmatud perioodi samas liikmesriigis täitunud perioodiga ja võtab selle arvutamisel arvesse vaid sissemaksid, mille töötaja on tasunud selle kokkuleppe alusel, kuigi töötaja on enne seda, kui ta kasutas oma õigust vabalt liikuda,

kõnealuses liikmesriigis teinud miinimumalusest suuremaid sissemaksid, ning paikne töötaja, kes ei ole kasutanud oma õigust vabalt liikuda ja kes sellise kokkuleppe on sõlminud, võib teha miinimumalusest suuremaid sissemaksid.

Kohtukulud

77

Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kümnes koda) otsustab:

Luksemburgis 21. juunil 1999 alla kirjutatud Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning Šveitsi Konföderatsiooni vahelist kokkulepet isikute vaba liikumise kohta tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas ja mille kohaselt on võõrtöötaja, kes on sõlminud kõnealuse liikmesriigi sotsiaalkindlustusametusega erikokkuleppe, kohustatud sissemaksid tegema miinimumalusel, mistõttu samastab selle liikmesriigi pädev asutus tema vanaduspensioni teoreetilise suuruse arvutamisel selle kokkuleppega hõlmatud perioodi samas liikmesriigis täitunud perioodiga ja võtab selle arvutamisel arvesse vaid sissemaksid, mille töötaja on tasunud selle kokkuleppe alusel, kuigi töötaja on enne seda, kui ta kasutas oma õigust vabalt liikuda, kõnealuses liikmesriigis teinud miinimumalusest suuremaid sissemaksid, ning paikne töötaja, kes ei ole kasutanud oma õigust vabalt liikuda ja kes sellise kokkuleppe on sõlminud, võib teha miinimumalusest suuremaid sissemaksid.

Allkirjad

(*1) Kohtumenetluse keel: hispaania.